THE CHRISTOLOGICAL BASIS OF MISSION IN ORTHODOXY AND ROMAN CATHOLICISM

Iulian-Constantin Vrabie
PhD Student, „Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi, „Dumitru Stăniloae" Faculty of Orthodox Theology

Abstract: The necessity of the confession of Christ as presented by the Holy Scripture and the Holy Fathers is necessary in order for the Church to find an answer to the problems of contemporary man, showing him his true vocation reflected in the words of the Fathers who reveal the purpose of the Incarnation of Christ, namely: the dehumanization of man, for God became man so that man could become dehumanized, the Incarnation thus becoming "the basis of our dehumanization". Of particular importance, therefore, is the way in which contemporary man understands his relationship with God who became incarnate for him, Christ hypostatizing in a "concrete existential event both the divine and the human nature".

Keywords: Christ, mission, Orthodoxy, Roman Catholicism, Church

Importanţa adevărului hristologic pentru teologia misionară[1] constă în faptul că Biserica primeşte poruncă să propovăduiască Evanghelia lui Hristos şi întreaga Sa activitate răscumpărătoare (Matei,28, 19-20), ,,centralitatea lui Hristos ca mesaj evanghelic în misiunea creştină a lui Iisus din Nazaret ipostaziat în Logosul etern al Tatălui fundament al comuniunii mântuitoare şi îndumnezeitoare" devenind ,,o constantă teologică esenţială"[2] căci ,,Iisus Hristos mântuieşte El însuşi ca Persoană de neînlocuit, întrucât calitatea Sa de Persoană dumnezeiască devenită accesibilă ca om, este unicul izvor de putere care ne eliberează de păcat şi de urmările lui, între care cea mai gravă este moartea. Mântuirea nu o putem dobândi decât în Dumnezeu, sau ca o înveşnicire a relaţiei personale cu El, relaţie prin care ni se comunică şi primim în mod liber darurile adevărate şi inepuizabile"[3] pentru că umanul există pentru a se împărtăşi de Dumnezeu.[4]

De aceea, Biserica în misiunea ei în lume, are nu numai o dimensiune extensivă şi exterioară ci şi o dimensiune interioară sau intensivă: citirea Sfintei Scripturi, interpretarea şi, mai ales, înţelegerea sensurilor ei profunde ce se realizează în vederea mântuirii şi a desăvârşirii oamenilor. [5]

---

[1] *Ţinta sau scopul final al dogmelor este acela de a mijloci oamenilor mântuirea personală a acestora în Biserică, prin lucrarea Duhului Sfânt Pentru a-şi atinge acest scop ultim, mântuitor, al lor, dogm ele trebuie să fie transmise, comunicate, explicate şi apărate d e către slujitorii Bisericii. De aici rezultă dimensiunea lor fundamentală, aceea de a fi misionare, sau de a avea u n caracter misionar. Prin propovăduirea dogmelor se deschid sensurile profunde ale adevărurilor revelate, care fi adună pe oameni în comuniunea iubirii Preasfintei Treimi.* Pr. Prof. Dr.Ioan Tulcan, *Dogma Sfintei Treimi şi implicaţiile ei misionare* în *Revelaţie, dogmă şi spiritualitate în perspectiva misiunii Bisericii*, al Treilea Colocviu Naţional de Teologie Dogmatică Ortodoxă, Cluj-Naopca, 25-26 mai 2010,Ediţie îngrijită de:Pr. prof. dr. Valer Bel, Ed. Renaşterea Cluj-Napoca, 2011, p64

[2] Pr.Prof.Dr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie şi prozelitism*,Ed.Trinitas, Iaşi, 2000, p.60

[3] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, ed. a II-a, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1997, p.73

[4] Terrance Klein, *How things are in the world- Metaphysis and Theology in Wittgenstein and Rahner,* Marquette University Press, 2003, p.242

[5] Pr.Prof.Dr. Ion Popescu, *Temeiurile teologice ale misiunii Bisericii* în *Revelaţie, dogmă şi spiritualitate în perspectiva misiunii Bisericii*, al Treilea Colocviu Naţional de Teologie Dogmatică Ortodoxă, Cluj-Naopca, 25-26 mai 2010,Ediţie îngrijită de:Pr. prof. dr. Valer Bel, Ed. Renaşterea Cluj Napoca, 2011, p101

Aşa cum Biserica este misionară, aşa teologia încetează să mai fie teologie dacă îşi pierde caracterul misionar. Biserica,Trupul lui Hristos însufleţită de Duhul Sfânt, se află permanent într-o stare de misiune, iar ceastă misiune mijloceşte viaţa Sfintei Treimi în umanitate, prin puterea Duhului Sfânt, având o dimensiune soteriologică.Ca act al voinţei şi lucrării mântuitoare a lui Dumnezeu, misiunea creştină este acea activitate în care se uneşte lucrarea lui Dumnezeu şi a omului, după măsura proprie fiecăruia, activitate prin care Dumnezeu trezeşte şi cheamă creatura căzută la mântuirea şi desăvârşirea ei în Hristos.Prin acestea, misiologia are o dublă funcţiune una dimensională ce pune în evidenţă relaţia teologiei cu lumea şi una intenţională în sensul că Biserica se confruntă şi trebuie să răspundă la problemele şi interpelările vremii, preocuparea actuală a misiologiei trebuind să fie de a elucida în mod contextual relaţia dintre Dumnezeu şi lucrarea Sa şi Biserica lui Dumnezeu.[6]

În acest context se impune necesitatea mărturisirii lui Hristos aşa cum este prezentat de Sfânta Scriptură şi de Sfinţii Părinţii prin care Biserica poate găsi răspuns pentru problemele omului contemporan arătându-i acestuia adevărata vocaţie a sa reflectată în spusele Părinţilor care descoperă scopul Întrupării lui Hristos şi anume: îndumnezeirea oamenilor, căci Dumnezeuu S-a făcut om ca omul să se poată îndumnezei, Întruparea devenind astfel ,,temeiul îndumnezeirii noastre.”[7]De aceea de o importanţă deosebită este modul în care omul contemporan înţelege relaţia lui cu Dumnezeu care S-a Întrupat pentru el, Hristos ipostaziind într-un ,,eveniment existenţial concret şi natura dumnezeiască şi natura omenească.”[8]Astfel, modul în care este propovăduit Hristos în lumea contemporană ofera perspectiva omului de a se raporta la credinţa în Dumnezeu Cel Personal care cheamă pe om, coroana creaţiei Sale la o permanentă comuniune în iubire şi împlinire epectatică ce are scop îndumnezeirea, desăvârşirea şi progresul permanent spre un Dumnezeu Unul în fiinţă dar Întreit în Persoane,Tată, Fiu şi Duh Sfânt care îşi arată permanenta acţiune proniatoare spre cel chemat spre a fi preot al întregii creaţii.

Omul cunoaşte pe Dumnezeu Treimic, Tată, Fiu şi Duh Sfânt prin lucrarea mântuitoare a lui Hristos, a doua Persoană a Sfintei Treimi Întrupată pentru mântuirea omului şi ridicarea acestuia până la putinţa îndumnezeirii depline prin viaţa în Hristos şi de aceea centralitatea lui Hristos în lumea contemporană şi preocupările hristologice oglindite în numeroasele studii şi lucrări ce abordează problema hristologică revelează importanţa conştientizării acestui aspect pentru credinţa omului contemporan , în această realitate Hristos devenind ,,centrul proclamării misionare a Bisericii şi factorul dinamic al mărturiei creştine în lume.”[9] Hristos este centrul misiologii creştine şi scopul ei pentru că Iisus Hristos ,,s-a făcut piatra din capul unghiului. Iar unghiul este Biserica , căci precum unghiul face prin sine legătura dintre două ziduri, la fel Biserica lui Dumnezeu face unirea a două persoane a celui dintre neamuri şi a celui dintre iudei.Şi această unire are ca legătură pe Hristos.”[10]

Când Biserica se află în misiune, ea atrage atenţia prin mesajul său spre Cel Care a trimis-o la evanghelizare, la misiune, adică spre Iisus Hristos, Capul Bisericii. Având gândul şi ochii îndreptaţi spre Hristos, care este ,,toată nădejdea bunătăţilor”[11], Biserica propune

---

[6]Pr.Prof.Dr. Gheorghe Petraru, *Misiologie Ortodoxă*, Ed.Panfilius, Iaşi, 2002, pp.209-210; Valer Bel, *Misiune, parohie, pastoraţie*, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2002, p. 6; loan Tulcan, *Accente ale misiunii ortodoxe în contextul unificării europene*, în Teologia, VIII, nr. 4,2004, Arad, p. 45; *The Church towards a common vision,* Oikoumene, World Concil of Churches Publications, 2013, p.7

[7] Conf. Dr. Cristinel Ioja, *Revelaţie şi sfinţenie.Unitatea Revelaţiei în Iisus Hristos şi în Vieţile Sfinţilor*, în *Revelaţie, dogmă şi spiritualitate în perspectiva misiunii Bisericii*, p.260

[8] Christos Yannaras, *Abecedar al credinţei.Introducere în teologia ortodoxă,* traducere Pr.Prof.Constantin Coman, Editura Bizantină, Bucureşti, 2007, p.121

[9] Pr.Prof.Dr.Gheorghe Petraru, *Ortodoxie şi prozelitism*, Ed.Trinitas, Iaşi, 2000, p.55

[10] Maxim Mărturisitorul , *Răspunsuri către Talasie*, în Filocalia III, p.169

[11] Sfântul Grisorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise sau despre desăvârşirea prin virtute,* în PSB 29, EIBMBOR, Bucureşti, 1982, p.96

mădularelor sale un punct de referinţă, un Model după care trebuie să-şi configureze existenţa personală fiecare mădular al Bisericii, Hristos, adevăratul Pedagog cu aleasa Lui pedagogie[12] fiind modelul atitudinilor creştinului[13] în această lume în care „deşi sacrul o transcende, totuşi se manifestă în ea, sanctificând-o şi făcând-o reală."[14] De aceea, procesul transfigurării omului este menit să convertească energia fiinţei umane pusă în slujba patimilor, în energie care înalţă pe om pe scara virtuţilor, prin moarte şi înviere tainică cu Hristos, prin viaţă de rugăciune, asceză şi iubire faţă de aproapele ca dovadă a iubirii faţă de Dumnezeu.[15]

În lucrarea ei de propovăduite, Biserica descoperă sensuri mereu noi ale vieţii lui Iisus Hristos şi ale învăţăturii Sale, prin care vine cu răspunsuri mereu noi la problemele cu care se confruntă oamenii în fiecare epocă istorică. Voia Tatălui şi împlinirea ei în lume echivalează cu împărăţia veşnică a Treimii, accesibilă ca realitate pământească ce atrage spre descoperirea deplină a acestei împărăţii la Parusia Domnului. Suflul mereu nou al misiunii promovate de Biserică este Duhul Sfânt, care însufleţeşte şi călăuzeşte Biserica, actualizând lucrarea mântuitoare a lui Hristos pentru fiecare generaţie de credincioşi.[16] De aceea, Biserica este Hristos Cel Care „prin actele Sale: Întrupare, Răstignire, Înviere şi Înălţare a transformat trupul Său omenesc în Biserică în mod virtual dar real" iar „Biserica este extinderea lui Hristos în oameni şi încorporarea acestora în El în vederea transformării lor ontologice sau fiinţiale pentru mântuirea şi pentru îndumnezeirea lor."[17]De aceea dogmele nu trebuiesc privite ca simple formule ci ca adevărate „conţinuturi de viaţă capabile să întreţină şi să adâncească comuniunea cu Hristos şi cu Sfinţii"[18] pentru că Hristos este nu numai o persoană istorică, Iisus din Nazaret, ci şi un principiu de viaţă, în care toată creaţia se readună. De aceea, Biserica nu este o simplă entitate sociologică, nici o asociaţie voluntară de convertiţi ci este „comuniunea sfinţilor".[19]

În această perspectivă, aspectele hristologice prezentate de teologia ortodoxă şi cea romano-catolică reprezintă un punct important pentru misiunea creştinismului în lumea contemporană datorită modului specific de asumare a experienţei cu Dumnezeu,teologia fiind în primul rând trăirea credinţei.Pe de altă parte, importanţi teologi romano-catolici de mare

---

[12]Clement Alexandrinul, *Pedagogul,* trad.Dr.N.Ştefănescu, în colecţia Izvoarele Ortodoxiei, nr.3, Ed.Librăriei Teologice, Buc, 1939, p.350; Pr.Prof.Constantin Galeriu, *Mântuitorul Iisus Hristos-Învăţătorul nostru suprem,* în Ortodoxia, nr.1, ianuarie-martie, 1983, pp.34-40

[13] Coord.Adrian Lemeni, *, Apologetica ortodoxă,* Vol II, Ed.Basilica, 2014,p.277

[14] Mircea Eliade, *Sacrul şi profanul*, trad.Brânduşa Prelipceanu, Ed.Humanitas, Buc, 2000, p.153

[15] Pr.Dumitru Stăniloae, *Rugăciunile pentru celălalt şi universalitatea Bisericii,* în Ortodoxia, seria a II-a, nr.4, octombrie-decembrie, 2013, pp.11-23, Idem, *Rugăciunea într-o lume secularizată*, *,* în Ortodoxia, seria a II-a, nr.4, octombrie-decembrie, 2013, pp.23-30Pr.Acad.Prof.Univ.Dr. Dumitru Popescu, *Consumism sau transfigurare?*, în vol. *Spiritualitate şi consumism în Europa unită,* p.260; Paul Evdokimov, *Taina iubirii,* trad.în lb.română de Pr.Prof.Vasile Răducă, Bucureşti, 1994, p.81; Pr.Prof.Ştefan Sandu, *Iubirea de aproapele în concepţia Sfântului Ioan Gură de Aur, ,* în Ortodoxia, nr.3-4, iulie-decembrie, 2002, pp.152-164; Alexandru Pintilie, *Identificarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu fiecare persoană umană,* în Teologie şi viaţă, serie nouă, nr.1-4, ianuarie-aprilie, 2014, pp.116-126;Drd.Macedon Petrescu, *Despre rugăciune în cartea Psalmilor,* în Studii Teologice, seria a II-a, nr.9-10, noiembrie-decembrie, 1984, pp.666-673;

[16] Pr. Prof. Dr. Ioan Tulcan, *Dogma Sfintei Treimi şi implicaţiile ei misionare*, p.72; Pr.Dr.Sorinel Turcu, *Iisus Hristos, Izvorul adevărului, vieţii, cunoştinţei, şi iubirii dumnezeieşti,* în Ortodoxia, nr.3-4, iulie-decembrie, 2006, pp.159-165

[17] Pr. Prof. Dr. Ion Popescu, *Temeiurile teologice ale misiunii Bisericii*, p.98

[18] Conf. Dr. Cristinel Ioja, *Revelaţie şi sfinţenie.Unitatea Revelaţiei în Iisus Hristos şi în Vieţile Sfinţilor*, p.287

[19] Pr.Prof. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie, o topologie a misiunii apostolice şi mărturiei creştine azi*,Ed. Athena, 1996, p.82; Drd.Sorin Constantin Şelaru, *Biserica, spaţiu al comuniunii,* în Ortodoxia, nr.3-4, iulie-decembrie, 2006,p.180; Protos.Conf.Dr. Justinian Cârstoiu, *Locaşul de cult, loc al prezenţei lui Dumnezeu şi al comuniunii cu omul,* în Ortodoxia, nr.1-2, ianuarie-iunie, 2008, pp.123-125; In centrul Ortodoxiei stă nu numai cunoaşterea lui Dumnezeu nevăzut, apofatic, prin relaţie personală cu Fiul văzut, chenotic, catafatic, ci şi o experienţă a profunzimilor mistice şi tangibile, nu a postulatelor şi dovezilor raţionale. Această cunoaştere este o necesitate existenţială pentru fiinţa umană, însetată de sacru.*Cf.* Pr.Prof. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie, o topologie a misiunii apostolice şi mărturiei creştine azi* p.93

actualitate în ceea ce priveşte încercarea teologiei apusene de a-şi configura o nouă direcţie începută oarecum de Conciliul II Vatican, manifestă un interes faţă de teologia răsăriteanăÎn acest sens, teologii catolici evidenţiază în unele probleme abordate o anumită intenţie de apropiere de modul în care teologia ortodoxă prezintă pe Hristos cu opera Sa mântuitoare în relaţie cu lumea creată prin El şi Răscumpărată în Jertfa de iubire pe Cruce culminată cu Învierea şi şederea de-a dreapta Tatălui în perspectiva învierii omului şi primirea acestuia în comuniunea permnentă cu Sfânta Treime posibilă datorită Întrupării Fiului lui Dumnezeu care a asumat firea umană şi a îndumnezeit-o până la punctul ei cel mai înalt, fapt ce arată şi relevanţa hristologiilor romano-catolice actuale în Teologia misionară ortodoxă, pentru că se evidenţiază în acest sens importanţa hristologiei răsăritene.

Prin acestea, Teologia misionară ortodoxă îşi descoperă adevărata valoare şi profunzimea adevărului propovăduit într-o permanentă legătură cu izvoarele autentice Sfânta Scriptură şi Sfinţii Părinţi care arată că ,,cel mai important scop al împărtăşirii adevărului este cunoaşterea iubirii lui Hristos pentru noi, cea mai presus de cunoştinţă pentru ca membrii Bisericii să se umple de toată plinătatea lui Hristos. Misiunea interioară sau intensivă a Bisericii poate fi reprezentată pe itinerariu Revelaţie – Sfânta Scriptură – Sfânta Tradiţie - Biserică – propovăduire cu timp şi fără timp - cunoaştere tainică sau mistică prin iubire a iubirii lui Hristos pentru noi (cunoaştere mai presus de cunoaştere) sau a prezenţei lui Hristos în noi ca să locuiască în noi toată plinătatea lui Dumnezeu"[20]prin ,,participarea noastră la Potirul lui Hristos,"[21] la ,,rugăciunea liturgică."[22] În acest sens este nevoie de o,, creştere şi înrădăcinare autentică în spiritualitatea proprie şi elaborarea unui stil de trăire spirituală a propriei identităţi ontologic eclesiale"[23] în care starea orantă ,,leagă umanitatea de divinitatea şi temporalul de atemporal sau de veşnicie."[24]

De aceea, lumea de astăzi are nevoie de o teologie a experienţei, în care învăţătura teoretică să nu facă altceva decât să conducă spre o experienţă interioară a întâlnirii cu Dumnezeu, spre o ,,rememorare a lui Hristos".[25] În acest sens, ,,viaţa liturgică nu este ceva abstract(…)ci este cu adevărat viaţă a lui Dumnezeu pe pământ.Este împlinirea lucrării lui Dumnezeu pe pământ."[26]

Misiunea Bisericii este de fapt misiunea lui Hristos căci Iisus Hristos revelează taina Sfintei Treimi prin lucrarea Sa în lume şi o aşează în fiinţa sau în constituţia Bisericii, instituind o nouă taină, şi anume taina unirii Sfintei Treimi cu omul după har şi nu după natură.[27]De aceea este important de a înţelege modul în care aceste aspecte ale hristologiei se repercutează în lucrarea misionară pe care Biserica o desfăşoară în lume.

Astfel, în perspectiva mărturisirii lui Hristos în lumea contemporană, modul în care este văzută relaţia lui Hristos cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt primeşte o importanţă deosebită deoarece are consecinţă în modul în care este percepută relaţia Lui cu oamenii şi a oamenilor între ei, ducând astfel în teologia occidentală la o concepţie despre un Dumnezeu abstract, izolat şi distant faţă de om şi la promovarea individualismului în contextul orizontului

[20] Pr. Prof. Dr. Ion Popescu, *Temeiurile teologice ale misiunii Bisericii*, p.101
[21] Alexandre Schmemann, *Euharistia, Taina Împărăţiei,* trad.Pr.Boris Răduleanu, Ed. Anastasia, 1993, p.73
[22] Arhim.Sofronie*, Rugăciunea-experienţa vieţii veşnice,* Ed.Deisis, Sibiu, 1998, p.96*;*
[23]Pr.Prof.Univ.Dr.Stelian Tofană, *Bisericile creştine şi globalizarea:provocări, perspective, interogaţii*, în vol. *Spiritualitate şi consumism în Europa unită* Alba Iulia, 2004*.*, p.376
[24] Jurcan, Pr.conf.dr. Emil, *Neopăgânismul Europei consumiste-o analiză a desacralizării vieţii creştine europene*, în vol. *Spiritualitate şi consumism în Europa unită, p.363*
[25] Ieromonah Alexander Golitzin, *Mistagogia, experienţa lui Dumnezeu în Ortodoxie,* Ed.Deisis, Sibiu, 1998, p.37
[26] Pr.Dr.Vasile Gavrilă, *Pentru tineri*, Ed., Fundaţiei Tradiţia Românească, Buc., 2009, p.77
[27] Pr. Prof. Dr. Ion Popescu, *Temeiurile teologice ale misiunii Bisericii*, p.99; Arhim.Conf.Dr. Vasile Miron, *Cultul divin public ortodox, mijloc de propovăduire a dreptei credinţe,* în în Ortodoxia, nr.1-2, ianuarie-iunie, 2008, pp.39-45

secular, în comparaţie cu propovăduirea unui Dumnezeu care cheamă mereu la comuniune personală plină de iubire prin care devine apropiat de om, călăuzindu-l permanent aşa cum arată mereu teologia răsăriteană.

După cum am văzut, ,,teologia catolică, definită prin scolastică, nu cunoaşte decât un Dumnezeu distant, cunoscut prin raţiune, pe baza raţionalismului."[28]La acest mod de abordare a lui Dumnezeu a condus şi accentuarea esenţialismului romano-catolic în relaţiile trinitare, la o prioritate a naturii divine în raport cu persoana şi aspectele pe care le presupune.În acest sens, Yannaras arată că ,,adevărul persoanei este foarte subestimat în toată tradiţia apuseană şi aceasta din mai multe motive: mai întâi, deoarece cunoaşterea persoanei nu poate fi realizată printr-o apropiere intelectuală, dar şi pentru faptul că realitatea persoanei presupune prioritatea existenţei istorice a lui Dumnezeu" şi astfel, ,,dacă absolutizăm intelectul uman, e foarte dificil să ajungem la înţelegerea realităţii persoanei , atât în cazul Dumnezeului trinitar, cât şi în cazul firii umane."[29] Persoana este cea care oferă posibilitatea comuniunii, pentru că numai între persoane există dialog şi nu între persoană şi natură. Urmările aspectelor accentuate de teologia apuseană în relaţiile treimice, sunt sesizate şi de doi teologi romano-catolici care au arătat o anumită deschidere faţă de teologia ortodoxă, sesizându-i importanţa.Yves Congar a afirmat în acest sens că ,,una dintre cele mai mari nenorociri care a atins catolicismul modern constă în faptul că Treimea a fost răsfrântă asupra ei înseşi şi izolată de oameni şi cosmos în transcendent" [30] iar Rahner a arătat că ,,separaţia dintre natură şi persoane s-a produs la Toma pentru cauze care nu sunt încă clarificate.La Aquinat nu mai este vorba în primul rând de Dumnezeu Tatăl ca principiu nenăscut în divinitate şi în realitatea lumii, ci mai întâi de natura care este comună celor Trei Persoane.Şi astfel la procedat mereu.Pe această cale, Treimea a fost închisă într-o adâncă izolare, care implică riscul de a fi resimţită fără interes pentru existenţa religioasă."[31]

Această problemă este sesizată şi de Pr. Prof. Dumitru Popescu, care a arătat necesitatea dreptei sinteze dintre hristologie şi pnevmatologie precum şi accentuarea comuniunii interpersonale în relaţiile trinitare atât la nivelul vieţii trinitare cât şi în planul iconomiei:,, In lumina existenţei reciproce a Persoanelor, relaţia dintre hristologie şi pnevmatologie se întemeiază pe prezenţa reciprocă a Duhului în Hristos şi a lui Hristos în Duhul. Dacă Duhul coboară la Cincizecime în lume, pentru a întemeia Biserica văzută, Duhul Sfânt este şi mijlocul prin care Hristos se face prezent în viaţa Bisericii şi a credincioşilor, ca să-i ajute să-şi împroprieze subiectiv mântuirea obiectivă realizată în timpul activităţii Sale pământeşti. Dacă se desparte Hristos de Duhul, atunci există pericolul de a crede că Hristos rămâne izolat în cer, departe de Biserică şi cosmos, iar dacă se desparte Duhul de Hristos, atunci spiritualitatea rămâne evazivă şi nu mai poate pătrunde în istorie şi lume pentru a o transfigura în Hristos, prin Biserică. Atât la nivelul vieţii trinitare *ad intra,* cât şi pe planul lucrării iconomice, *ad extra,* Hristos şi Duhul, împreună cu Tatăl, rămân nedespărţiţi. Dacă credem că Sfânta Treime rămâne neîmpărţită şi nedespărţită, atunci şi lucrarea divină în iconomia creaţiei şi a mântuirii are caracter trinitar."[32] De aceea, teologia răsăriteană Îl revelează pe Sfântul Duh odihnindu-se peste Hristos, iar Iisus plin de Duh Sfânt, Îl trimite pe Acesta oamenilor ; dar într-o relaţie inversă, Duhul lucrează asupra lui Hristos, Îl transfigurează, Îl Înviază şi Îl arată pe deplin în momentul celei de a doua veniri.[33]

---

[28] Pr.Prof.Dr.Mihai Himcinschi, *Doctrina trinitara ca fundament misionar,* p.193

[29] Christos Yannaras, *Ortodoxie şi Occident*, Ed Bizantină, Buc., 1995, p104

[30] Yves Congar, *Le Christ dans l"economie salutaire et dans nos traites dogmatiques*, Concilium, nr 11, 1966, p2.4 apud Pr.Asist.Dumitru Popescu, *Ecleziologia romano-catolică după documentele celui de-al doilea Conciliu de la Vatican şi ecourile ei în teologia contemporană,* p.337

[31] K Rahner, *Quelques remarques sur le traite dogmatique De Trinitate,* Ecrits Theologiques, Ed Desclee de Brower, Paris, 1967, tom.VIII, p115 apud *Ibidem,* p.338

[32] Pr.Prof.Dr.Dumitru Popescu, *Ortodoxie şi catolicism.Dialog şi reconciliere,* pp.52-54

[33]Paul Evdokimov, *Prezenţa Duhului Sfânt în Tradiţia Ortodoxă* ,p.127

Astfel, prin aspectele prezentate mai sus, teologia romano-catolică introduce o separaţie abstract între Persoanele treimice şi între Dumnezeu şi om şi astfel „face abstractă legătura Fiului cu Tatăl, a Fiului cu Duhul şi a Lor cu lumea. Prin Duhul care purcede şi de la Fiul, devenim fii ai Fiului şi nu fraţi ai Lui, nepoţi ai Tatălui şi nu fii ai Săi, rămânem în afara relaţiei dintre Tatăl şi Fiul, neîndumnezeiţi, fără accesul la îndumnezeire, la odihna în Dumnezeu, la firea îndumnezeită a lui Hristos."[34]**Prin faptul** că tinde **să separe** natura divină de persoane, mu**tând accentul de la** persoane la natura dumnezeiască incomunicabilă în **ea însăşi,** această doctrină se carac**terizează** prin cvasiimpersonalism, prin purcederea Duhului şi de la Fiul **şi prin** incomunicabilitate.De aceea Sfînta **Treime pare să** fie izolată deistic în transcendent. Diferit de aceasta, **teologia misionară ortodoxă** interpretează natura divină drept conţinut al persoa**nelor, punând** accentul pe comunicabilitatea persoanelor. Datorită aces**tui fapt, concepţia** trinitară ortodoxă se caracterizează prin personalism **cert, prin purcede**rea Duhului numai de la Tatăl şi prin comunicabilitate. **In această** viziune, Sfînta Treime apare deschisă teistic spre imanent.[35]Părintele Stăniloae arăta că „ Cele trei Subiecte nu se desprind Unul de Altul, Unul din conştiinţa Celorlalte, ca să arate dumnezeirea subzistând separat. Prin aceasta subiectivitatea niciunui Eu divin nu se îngustează, ci se lărgeşte, cuprinzând într-un anumit fel şi pe Celelalte. Fiecare trăieşte şi modurile lor de trăire a fiinţei divine, dar nu ca ale Sale, ci ca ale Lor. Precum Tatăl dumnezeiesc trăieşte subiectivitatea Fiului în subiectivitatea Sa părintească, fără să Ic arot'lcce, ci intensiiicân- dule, aşa ţi Fiul trăieşte subiectivitatea părintească a Tatălui în subiectivitatea Sa filială, sau ca Fiu. Totul e comun şi perii ¡oretic în Treime, fără ca în această mişcare comună a subiectivităţii Unuia în Altul să se confunde modurile distincte ale trăirii împreună a acestei subiectivităţi"[36].De aceea este nevoie de o depăşire a anumitor concepţii existente **în teologia** occidentală.

În teologia romano-catolică se poate observa astfel o tendinţă de izolare a lui Hristos de Tatăl şi de Duhul Sfânt, fiind privit separat, cu o lucrare izolată de a celorlalte persoane trinitare şi într-o relaţie exterioară, ca o consecinţă a esenţialismului şi a spiritului juridic şi legalist apusean fapt ce se repercutează şi chiar se observă în credinţa omului contemporan.De aceea tendinţa acesta „e o anomalie cauzată de o lipsă adânc simţită de Biserică, Trupul tainic al Domnului:iubirea adâncă, mortarul oricărei zidiri şi marea lege a Universului, care e iradierea în afară a iubirii de negrăit a Persoanelor Sfintei Treimi între Ele."[37]Astfel, după cum arată Părintele Dumitru Popescu, „Hristos separat de Duhul Sfânt este divizat între Iisus al istoriei , care rămâne legat de istorie şi un Hristos al gloriei, care pierde legătura cu lumea vizibilă."[38] Acest lucru a dus la promovarea individualismului şi la faptul de a confunda transcenţa lui Dumnezeu cu absenţa Sa din creaţie în conştiinţa contemporană secularizată.De aceea constatăm şi în societatea de astăzi o slăbire a credinţei şi un anumit indiferentism.[39]

Pe de altă parte, Crucea lui Hristos arată mijlocul de înălţare spre cer: moartea pentru pornirile inferioare şi egoiste, din puterea morţii lui Hristos.[40]De aceea în Biserică nu există individualism pentru că „Duhul Sfânt care uneşte pe Tatăl şi Fiul în iubire aduce iubirea şi

[34] Pr.Prof.Dr.Mihai Himcinschi, *Doctrina trinitară ca fundament misionar,* p.345

[35] Pr.Asist.Dumitru Popescu*, Ecleziologia romano-catolică după documentele celui de-al doilea Conciliu de la Vatican şi ecourile ei în teologia contemporană,* p.339; Pr.Conf.Dr.Sterea Tache, Sfânta *Treime şi creaţia în gândirea Părinţilor Bisericii*, în Studii Teologice, seria a doua, nr.1-2, ianuarie-iunie, 2003, pp.50-60

[36] Pr.Prof.Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Vol.1, pp.300-303

[37] Prof. N. Chitescu, Pr. Prof. Isidor Todoran, Pr. Prof. Petreuta, *Teologia Dogmatică şi simbolică*, pp.232-233

[38] Pr.Prof.Dr.Dumitru Popescu, *Ortodoxie şi catolicism.Dialog şi reconciliere*, p.56

[39] Pr.Prof.Dr.Stelian Tofană, *Cuvântul lui Dumnezeu într-o lume secularizată.Cauzele nerodirii acestuia,* în Ortodoxia, nr.3-4, iulie-decembrie, 2006, pp.12-20; Pr.Conf.Dr. Vasile Citirigă, *Taina omului şi tragedia lui în epoca postmodernă,* în Ortodoxia, nr.3-4, iulie-decembrie, 2006, pp.27-30; c, pp.7-15

[40] Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Transparenţa Bisericii în viaţa sacramentală,*în Ortodoxia, nr.4, 1970, p.515

comuniunea pe pământ între oameni.În Biserică toţi suntem în jurul lui Hristos prin Duhul oglindit în El şi trimis de El ca Unul ce-L are interior.Prin Duhul din El, Hristos mereu se dăruieşte, iradiază luminînd Duhul spre noi, spre Biserică, spre această extensiune a lui Hristos prin Duhul între oameni, între cei care Îl primesc cu adevărată dăruire".[41]

Pentru Părintele Stăniloae intersubiectivitatea divină se întemeiază pe legătura internă dintre Tatăl şi Fiul dată în Sfântul Duh, ca Duh al comuniunii şi iubirii. Orice tentativă de a transforma această legătură interioară într-una exterioară, aşa cum se procedează şi astăzi în majoritatea teologiei apusene, face imposibilă intersubiectivitatea Eu-rilor divine, capacitatea Lor de a se purta reciproc Unele pe Altele şi dă naştere individualismului şi colectivismului, care nu vor să ştie de comuniune, unul fiindcă izolează persoana în sine, altul fiindcă o scufundă în masa anonimă a naturii.[42]

În aceste aspecte se arată importanţa deschiderii unor teologi romano-catolici spre Ortodoxie, care promovează duhul comunitar al iubirii.De aceea redescoperirea adevăratei sinteze dintre hristologie şi pnevmatologie este esenţială.Astfel, existenţa reciprocă a Persoanelor divine una în alta constituie fundamentul trinitar care ,,ne ajută să facem faţă individualismului contemporan cu care se confruntă atât de virulent Biserica şi misiunea ei în lumea contemporană. Statutul normal al omului nu este cel de a rămâne închis în el însuşi, în mod individualist, ci de a se deschide comuniunii cu aproapele prin purtarea unuia în altul, după chipul Treimii mai presus de fire."[43]Acelaşi lucru se observă şi din înţelegerea actului răscumpărător al lui Hristos orientat spre om, spre transformarea interioară a omului aşa cum mărturiseşte teologia misionară ortodoxă nu spre satisfacerea onoarei divine după cum arată teologia romano-catolică.

Aşa se explică de ce avem în Răsărit, pe omul comunitar al iubirii, pe când în Apus se pune accent pe cel individualist. Părintele Stăniloae arată că numai în ,,uitarea de sine a fiecărei persoane pentru alta se manifestă iubirea desăvârşită şi numai ea face posibilă unitatea opusă individualismului. Păcatul individualismului ne împiedică să înţelegem deplinătatea iubirii şi a unităţii Sfintei Treimi, care se conciliază prin intersubiectivitate cu păstrarea persoanelor."[44]În acest sens „Noi ştim, spune Alexei Homiakov, că, dacă cineva dintre noi cade, el cade singur, dar nimeni nu se mântuieşte singur. Cel ce se mântuieşte, în Biserică se mântuieşte, ca membru al ei şi în unire cu celelalte membre ale ei. Dacă cineva crede, e în comuniunea credinţei; dacă cineva iubeşte, e în comuniunea iubirii; dacă se roagă, e în comuniunea rugăciunii"[45] căci ,,Dumnezeu nu poate fi închis de nimeni în graniţe strâmte, ca să slujească numai unei singure persoane, ci El se dăruie numai în măsura în care fiecare îl primeşte în comuniune cu toţi ceilalţi."[46]Astfel, în aceasta se arată importanţa caracterului comunitar al credinţei mai ales pentru lumea contemporană.

De aceea şi Sfântul Vasile cel Mare insistă asupra faptului că Duhul Sfânt este Duh al comuniunii. Epicleza darurilor este inseparabil legată de epicleza asupra inimii credincioşilor, de permanenta convertire la Hristos a celor ce se împărtăşesc. Epicleza ne învaţă, de asemenea, că iubirea verticală, dragostea de Dumnezeu, este constitutivă fiinţei umane tot atât cât

---

[41] Pr.Prof.Dr.Mihai Himcinschi, *Doctrina trinitară ca fundament misionar*, pp.340-341

[42]Pr.Prof.Dr.Dumitru Popescu, *Opera Pr. Stăniloae- o remarcabilă contribuţie hristologică*, în Persoană *şi comuniune*, Prinos de cinstire Pr.Prof.Academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani, Ed. Arhiepiscopiei Sibiu, 1993, p.133; Idem, *Teologie şi cultură,* EIBMBOR, Buc, 1993, pp.19-29; Pr.Lect Dumitru Radu, *Aspectul comunitar-sobornicesc al mântuirii,* în Ortodoxia, nr.1, ianuarie-martie, 1974, pp.97-107;Pr.V.Ignătescu, *Principiul comuniunii în Ortodoxie,* în Ortodoxia, nr.3, iulie-septembrie, 1956, pp.358-369

[43] Idem, *Ortodoxie şi catolicism.Dialog şi reconciliere*, p.52

[44] P.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, Vol.2, p.305

[45] A Homiakov, Die Einheit der Kirche; col.Ostliche Christentum Dokumente, vol.II, Philosophie, publicate de Nicolai V. Bubnoff şi Hans Ehrenburg (Munchen, 1925), pp.21-22 apud Prof. N. Chitescu, Pr. Prof. Isidor Todoran, Pr. Prof. Petreuta, *Teologia dogmatica si simbolică*, p.233

[46] Pr.Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Duhului Sfânt*, p.28

este şi iubirea orizontală, numită de Sfinţii Părinţi „taină a fratelui“. Este echilibrul perfect între „cel care se închină în duh şi adevăr“ şi „cel care slujeşte fraţilor“.[47]

Astfel, aceste aspecte subliniate de teologia misionară ortodoxă sunt singurele capabile să depăşească individualismul, expresie a stării de păcat în care se zbate omul contemporan, pentru a pune în adevărata ei valoare, în lumina Revelaţiei adusă de Hristos, Taina Sfintei Treimi, ca Taină şi structură a supremei iubiri. Înţeleasă astfel, Sfânta Taină dobândeşte o importanţă decisivă nu numai pentru creştinism, ci pentru înţelegerea creaţiei şi Bisericii.[48]

De asemenea, trebuie arătat pentru teologia contemporană faptul că deşi există abordări diverse ale Persoanei şi Operei mântuitoare a lui Hristos „o pluralitate în interiorul hristologiilor”, orice analiză „trebuie să pornească de la Iisus Hristos Logosul Întrupat Persoana divino umană despre care Biserica în disputele hristologice a formulat adevărul de credinţă mântuitor cu valoare teologică eternă dată de Însuşi Dumnezeu care a mântuit şi dă viaţă lumii în Hristos,Întruparea având un sens ontologic real”.[49]

Concluzia importantă pentru teologia misionară evidenţiată din teoriile clasice apusene referitoare la lucrarea de răscumpărare a lui Hristos, la hristologia mântuitoare este reprezentată de spaţiul spiritual închis şi sărac în care trebuie să trăiască credinciosul, spre deosebire de conştiinţa ortodoxă.În teoriile apusene, relaţia omului cu Dumnezeu, deschiderea în înălţime se opreşte la iertare şi împăcare. Efectele Crucii stau în restituirea unor bunuri divine răpite : onoarea, dreptatea, şi obţinerea unor merite, credinciosul rămânând acelaşi. Aceasta a dus la o sterilitate şi sărăcie a problematicii religioase, la izolarea Bisericii de lume şi de aspiraţiile ei creatoare, la lăsarea credinciosului într-un vid spiritual.

În acest sens, importanţa înţelegerii într-un mod corespunzător al lui Hristos şi a jertfei Sale mântuitoare devine imperios necesară ţinând cont de faptul că „Hristos este temelia neclintită şi ultimul criteriu al învăţăturii antropologice a Bisericii şi ceea ce noi mărturisim cu privire la omenitatea lui Hristos este indiciul veşniciei Proniei dumnezeieşti pentru om în general” [50]şi de asemenea „singura cale a omenirii către Dumnezeu Tatăl”[51]. Pentru teologia răsăriteană, prin Hristos, viaţa divină a pătruns în viaţa umană şi viaţa umană se înalţă spre îndumnezeire.[52] Viaţa creştinului în Hristos produce în acest sens o experienţă autentică şi dreaptă a relaţiei cu El care generează o convingere teologică incompatibilă cu relativizarea adevărului despre Hristos, iar în context creştin actual această înţelegere este esenţială prin ponderea ei mistică, teologică şi morală.[53]

De aceea numai Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, prin întruparea Sa, Jertfa, Învierea şi energiile divine necreate pe care le aduce lumii, şi prin oameni creaţiei întregi, poate reorienta lumea pe drumul unităţii tot mai adânci, din puterea şi după modelul veşnic actual al Prea Sfintei Treimi, inaugurat în Biserică şi direcţionat spre împărăţia ce va să fie, realizând un echilibru şi o comuniune între persoana umană şi comuniunea în care aceasta se integrează, iar natura umană se poate transfigura şi conştiinţa omului împăca fiindcă putem intra în legătură cu Dumnezeu şi putem fi mântuiţi în acest contact cu El.

Concepţia teologică apuseană nu vede legăturile interioare dintre Dumnezeu, creaţia Sa şi Biserica Sa, căci respinge harul necreat şi de aceea izolează pe Dumnezeu într-o transcendenţă absolută, autonomizând lumea şi omul şi o dată cu acestea şi Biserica, fapt

---

[47] Paul Evdokimov, *Prezenţa Duhului Sfânt în Tradiţia Ortodoxă* ,p.128

[48] Pr.Prof.Dr.Dumitru Popescu, *Opera Pr. Stăniloae- o remarcabilă contribuţie hristologică* , p.133

[49] Pr.Prof.Dr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie şi prozelitism*, p.59

[50] Arhim. Sofronie, *Fericirea de a cunoaşte calea*, Editura Pelerinul, Iaşi, 1997, p.29

[51] Pr.Conf.Univ.Dr. George Remete, *Învăţătura creştină, experienţa autentică a iubirii religioase exprimată în dogma Întrupării*, p.407

[52] Preot Boris Răduleanu, op.cit., p.56; Tocmai în aceasta stă şi esenţialul spiritualităţii ortodoxe: plenitudinea indumnezeitoare a creaţiei, experienţa personală a harului când schimbă la faţă umanul din interior Pr.Prof. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie, o topologie a misiunii apostolice şi mărturiei creştine azi*, p.94

[53] Pr.Prof.Dr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie şi prozelitism*, p.58

resimţit nu numai în teologie, ci şi în viaţa bisericească din Apus care arată că ceea ce separă cele două lumi, despărţite în urma schismei din 1054, nu este doar o teorie sau o ideologie, ci un mod anume de viaţă, un mod anume de a exista. Biserica Ortodoxă Răsăriteană n-a alcătuit modele hristologice, ca în Bisericile occidentale, în care lipseşte viaţa şi au un caracter speculativ-raţionalist, ci expunerile hristologice sunt pătrunse în teologia răsăriteană, în teologia misionară ortodoxă, de duhul Sfinţilor Părinţi ai Bisericii. Hristologia mărturisită de Biserica Ortodoxă este trăire în Hristos, iar credincioşii sunt încorporaţi în El, în viaţa liturgică şi sacramentală. De aceea Ortodoxia poate păstra prin aceasta un echilibru între dimensiunea verticală şi orizontală a credinţei şi a vieţii în Hristos, necăzând nici în imanentism nici în transcendentalism.[54]

Într-o atfel de perspectivă, se impune luarea în considerare a unei concluzii pertinente pentru mărturia lui Hristos în lumea contemporană şi anume că ,,o înnoire a hristologiei într-o perspectivă funcţională şi existenţială cu o pondere istorică ce ar echilibra perspectiva esenţialismului ontologic al doctrinei hristologice clasice în contextul teologic se impune în spaţiile creştine unde viaţa în Hristos ca expresie a credinţei vii şi participante activ prin diversitatea manifestărilor creştine ascetice spirituale, morale a fost încorsetată şi înnăbuşită de rigiditate raţională şi de legalism juridic sau acolo unde Hristos este doar un concept ce operează într-un sistem filosofico-religios.”[55]

În acest sens, teologia presupune o înnoire continuă, adevărul fiind el însuşi nu static în sensul vechii scolastici, ci dinamic şi existenţial , întrucât rezultă pentru teologia răsăriteană din ,,energia trinitară divină.”[56]De aceea, într-o lume marcată de numeroase lipsuri spirituale, ,,misiunea Bisericii nu este de a se orienta numai către cer, uitând de pământ şi nici numai către pământ uitând de cer, ci în egală măsură către cerul şi pământul nedespărţite în Împărăţia lui Dumnezeu”[57] care cheamă pe om la o comuniune dătătoare de viaţă[58] ce culminează într-un urcuş permanent spre culmile tot mai cuprinzătoare ale lui Dumnezeu după modelul epectazelor Sfântului Grigorie de Nyssa.În acest sens, în teologia romano-catolică se încearcă înţelegerea faptului că,, Occidentul creştin redescoperă astăzi în contextul antropocentrist determinat de ideologiile seculare din aria sa culturală că teologia nu este doar un efort al inteligenţei referitor la conţinutul etern al misterului lui Dumnezeu şi al misterelor credinţei, ci că ea este mai existenţială în sensul că această ştiinţă despre Dunmezeu şi Revelaţia Sa nu este una în sine ci ea este pentru noi, este întotdeauna iconomică.”[59]

---

[54] Pr.Ştefan Buchiu, *Întrupare şi unitate: restaurarea cosmosului în Iisus Hristos*, pp.13 şi 173; Episcop Nicolae Velimirovici, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi- scrisori misionare,* traducere din limba sârbă de Adrian Tănăsescu-Vlas Ed Sofia Buc,2002, p.63; Michel Henry, *Întruparea-o filosofie a trupului*, Prezentare şi traducere de Ioan I. Ică jr, Deisis, Sbiu, 2003 p.39; Christos Yannaras, *Ortodoxie şi Occident*, Ed Bizantină, Buc, 1995,p.73, Pr.Dr.Dumitru Viezuianu, *Hristologia Epistolei către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, p.218

[55] Pr.Prof.Dr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie şi prozelitism*, p.57; vezi şi Idem, *Hristos-Logosul Divin şi derive eretice umane,* în vol. *Erezie şi Logos*, Editura Fundaşiei Academice Axis, , 2009, pp.24-27

[56]Nicos A. Nissiotis, *Remarques sur le renouveau de la théologie systématique*, in La Pensée Orthodoxe, Revue de l’institut de Théologie Orthodoxe, Paris, 1966, p. 106. Apud Pr.Constantin N.Galeriu, *Jertfă şi Răscumpărare*, p.13

[57] Coord.Preot. Prof.Dr. Dumitru Popescu, *Ştiinţă şi Teologie:preliminarii pentru dialog*, p.299

[58] Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Teologia Euharistiei,* în Ortodoxia, nr.3, 1969, p.363

[59]Pr.Prof.Dr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie şi prozelitism*, p.57; Această dimensiune iconomică este realizată pe cale sacramentală, adică de relaţia divino-umană (teandrică), care conexează harul lui Dumnezeu cu realitatea umană, pe Cel care mântuieşte cu cel ce se mântuieşte. Această sacramentalitate arată tocmai capacitatea Bisericii de a asuma lumea, de a se extinde, de a stabili o perihoreză şi o sinergie între har şi uman. Aceasta se referă atât la natura fiinţei umane, care se defineşte ca fiinţă de relaţie, în cadrul comuniunii cu Creatorul, cât şi la natura credinţei, în cadrul comuniunii cu Mântuitorul. Pr.Prof. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie, o topologie a misiunii apostolice şi mărturiei creştine azi,* Ed. Athena, 1996, p.80

Dacă misiunea nu este în continuitate cu credinţa lui Hristos, sau nu este fidelă tradiţiei Apostolilor, atunci evident este vorba de o formă coruptă de misiune şi ca atare nu are consistenţă concretizată în credinţa oamenilor.Aceste aspecte trebuie să fie luate în serios căci nimic nu este mai confuz decât o misiune care nu transmite credinţa lui Hristos propovăduită de Sfânta Scriptură şi Sfinţii Părinţi şi în acelaşi timp nimic nu este mai destructiv pentru spiritualitatea poporului şi reconstrucţia societăţii de azi decât o misiune creştină care polarizează Bisericile.[60]

Acest aspect din urmă este sesizat şi de aspiraţiile ecumenice ale creştinismului actual prin încercările de a colaborare în perspectiva propovăduirii lui Hristos în inimile contemporanilor, fiind singurul care poate depietrifica starea spirituală confuză în care se află într-o măsură destul de mare societatea contemporană.Aşa au apărut întrunirile ecumenice intercreştine având scopul de a întări unitatea dintre oameni şi de a oferi un răspuns problemelor ridicate de modul de a trăi în societatea actuală şi de „a reda etosul său cel mai profund şi chipul autentic uman.”[61]

În acest sens, ecumenismul actual a avut în vedere şi stabilirea unei relaţii de dialog[62] între creştinii despărţiţi prin procesul de confesionalizare având în vedere pe Iisus Hristos ca „fundament al unităţii creştine”[63], al dialogului, şi răspuns al problemelor cu care se confruntă omul în societatea contemporană, teologii ortodocşi având posibilitatea să arate în numeroasele adunări ecumenice[64] că Tradiţia apostolică şi patristică rămâne singura mărturie autentică a învăţăturii ortodoxe despre Iisus Hristos.

Prin aceste aspecte se arată faptul că numai în Iisus Hristos se poate găsi adevărata unitate creştină, putându-se astfel „transforma lumea”[65] printr-un răspuns autentic la provocările lumii, pentru că „temeiul unităţii creştine nu este o ideologie, ci o persoană şi nu orice persoană ci Persoana divino umană, Persoana lui Iisus Hristos”[66] care oferă omului posibilitatea de a participa la viaţa divină.

---

[60] *Ibidem,* p.226; Pr.Nicolae Stoleru, *Spiritualitatea ortodoxă şi slujirera creştină* (teză de doctorat-partea a doua) în Ortodoxia, nr.3, iulie-septemrie, 1990, pp.59-62

[61] Pr.Prof.Dr.Dumitru Popescu, *Pentru unitatea creştină într-o Europă unită,* în Ortodoxia, nr.3-4, iulie-decembrie, 2002, p.10

[62] Cezar Vasiliu, *Perspcetive de dialog între Biserica Romano-catolică şi Biserica Ortodoxă,* în Ortodoxia, nr.1, ianuarie-martie, 1972, pp.139-144; Pr.Prof.Constantin Galeriu, *Ortodoxia şi mişcarea ecumenică.Aspecte teologice actuale,* în *,* în Studii Teologce, nr.1-2, noiembrie-decembrie, 1978, p.635; Pr.Drd.Ioan Avramescu, *Dialogul ecumenist din punct de vedere dogmatic,* în Ortodoxia, nr.1, ianuarie-martie, 1974, pp.119-128; Teodor M.Popescu, *Poziţia ortodoxă în ecumenism,* în Ortodoxia, nr.2, aprilie-iunie, 1963, pp.187-200

[63] Pr.Conf.Ilie Moldovan, *Iisus Hristos, principiul absolut al unităţii creştine,* în Ortodoxia, nr.1, ianuarie-martie, 1983, p.118; Pr.Prof.Dumitru Stăniloae, *Relaţiile treimice şi viaţa Bisericii,* în Ortodoxia, nr.4, 1964, p.504

[64] Pr.Prof.Dr.Gheorghe Petraru, *Teologie fundamentală şi misionară.Ecumenism*, Editura Performantica, Iaşi, 2006, pp.363-369; Pr.Asist.Dr.Nicolae Dura, *Iisus Hristos, viaţa lumii*, în Ortodoxia, nr2, 1983;Pr.Prof.Dr.Petraru Gheorghe, Misiologie Ortodoxă.Revelaţia lui Dumnezeu şi misiunea Bisericii, pp.278-279; Pr.Asist.Dr Alexanddru Stan, Iisus Hristos, Mântuitorul-izvor de viaţă, în Ortodoxia, nr.2, 1983, pp.244-266; Dr.Dan Ilie Ciobotea, *Iisus Hristos, viaţa lumii, celebrat şi mărturisit la Vancouver*, în Mitropolia Banatului, nr.1-2, 1984, pp.21-35; Asist Dr.Aurel Jivi, *Iisus Hristos, viaţa lumii*, în Studii teologice, nr.1-2, 1983, pp.114-121

[65] Dumitru Stăniloae, *Theology and the Church,* translated by Robert Barringer, St. Vladimir Seminary Press, Crestwood, New York, 1980, p.212

[66]Pr.Dumitru Popescu, *Ortodoxie şi contemporaneitate,* Ed.Diogene, Bucureşti, 1996, p.49 apud Pr.Prof.Dr.Gheorghe Petraru, *Teologie Fundamentală şi Misionară.Ecumenism,* p.368.

BIBLIOGRAPHY

1. Bel, Valer, *Misiune, parohie, pastoraţie*, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2002;
2. Petraru, Pr.Prof.Dr. Gheorghe, *Misiologie Ortodoxă*, Ed.Panfilius, Iaşi, 2002;
3. Petraru, Pr.Prof.Dr. Gheorghe, *Ortodoxie şi prozelitism*,Ed.Trinitas, Iaşi, 2000;
4. Petraru, Pr.Prof.Dr.Gheorghe, *Ortodoxie şi prozelitism*, Ed.Trinitas, Iaşi, 2000;
5. Popescu, Pr.Prof.Dr. Ion, *Temeiurile teologice ale misiunii Bisericii* în *Revelaţie, dogmă şi spiritualitate în perspectiva misiunii Bisericii*, al Treilea Colocviu Naţional de Teologie Dogmatică Ortodoxă, Cluj-Naopca, 25-26 mai 2010,Ediţie îngrijită de:Pr. prof. dr. Valer Bel, Ed. Renaşterea Cluj Napoca, 2011;
6. Sfântul Grisorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise sau despre desăvârşirea prin virtute,* în PSB 29, EIBMBOR, Bucureşti, 1982;
7. Tofană, Pr.Prof.Univ.Dr.Stelian, *Bisericile creştine şi globalizarea:provocări, perspective, interogaţii*, în vol. *Spiritualitate şi consumism în Europa unită* Alba Iulia, 2004.